
אמרי שמואל
פרשת שמיני
פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע
נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א
יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א
אשדוד תשפ"א

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לברכתם לבריאותם ולהצלחתם של

עידן ושיר ציון הי"ו

ולהצלחת בנם יואל הי"ו

שהקב"ה ימלא כל משאלות ליבם לטובה ולברכה!
ויזכו לבריאות איתנה, ופרנסה טובה,
שפע ברכה מזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן!

בסיעתא דישמייא

במלאת יום השנה השביעי להסתלקותה
לגנזי מרומים של האשה הצדקנית
הרבנית **מרגלית** בת שמחה
טולידאנו ע"ה
בתו של כ"ק האדמו"ר הגאון הקדוש הצדיק
רבי **מאיר אבוחצירא** זצוק"ל

מבקשים מהציבור היקר מוקירי זכרה
להקדיש בשבת הקרובה פרשת שמיני
בעזהי"ת כל אחד בביתו קריאת תהילים
שיהיו לזכותה ולעילוי נשמתה
והיא משמים תגן עליכם ועל כלל ישראל
להצילכם מכל צרה נזק ומגיפה אכי"ר.
בברכת חודש טוב ומבורך
ותבורכו מן השמים!

שמיני תשפ"א

"ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל"

(ויקרא ט, א)

אותו יום שמיני היה א' בניסן

אומר המדרש (שבת דף פז ע"ב וכן הובא ברש"י ויקרא ט, א) שאותו היום היה ראש חודש ניסן, ובאותו היום הייתה חנוכת המשכן ובאותו היום ירדה השכינה לשרות על המשכן בפעם הראשונה, והיה אותו יום שמחה לקב"ה כיום בריאת העולם.

המדרש אומר (תנחומא פקודי ו) שמראשית הבריאה היה רצון הקב"ה להשרות שכינתו כאן בעוה"ז. אדם הראשון חטא, וסילק השכינה למעלה. כל דור העלה את הקב"ה יותר למעלה. וכשבאו האבות הקדושים כל אחד הוריד את השכינה יותר למטה, עד שבא משה והורידה לארץ. כשהוקרב הקרבן הראשון, שנאמר (במדבר ז, יב) "ויהי המקריב ביום הראשון נחשון בן עמינדב" - הושלמו מעשי בראשית. זהו היום שהושלם בו מעשה בראשית.

עשרה עטרות

וכבר אמרו חז"ל (הובא ברש"י ויקרא ט, א) יום השמיני שהוא היה שמיני לימי המילואים, והוא ר"ח ניסן, שבו ביום הוקם המשכן ונתעטר אותו יום בעשרה עטרות כמו שמובא בסדר עולם, וכן הגמרא במסכת שבת (דף פז ע"ב), מביאה אלו עשרה עטרות נתעטר אותו יום, כתוב ברש"י שהיום הזה נטל עשרה עטרות, עשרה דברים משובחים שלא היה לפניו בבריאה.

היום הזה היה **א- ראשון למעשה בראשית**, יום ראשון בשבוע, **ב- ראשון לנשיאים**, היום הראשון בו הקריבו הנשיאים את הקורבנות, הקריב בו נחשון בן עמינדב. **ג- ראשון לכהונה**, פעם ראשונה שהכוהנים התחילו לעבוד, שעד אותו היום העבודה הייתה בבכורות. **ד- ראשון לעבודת הכהנים**, **ה- ראשון לירידת אש מן השמים**. **ו- ראשון לאכילת קדשים**, **ז- ראשון לשכון בישראל** - פעם ראשונה שהקב"ה לאחר חטא אדם הראשון השרה שכינתו בעולם הזה. **ח- ראשון לברך את ישראל** - פעם ראשונה שהכהנים בירכו ברכת כהנים. **ט- ראשון לאיסור במות**, **י- ראשון לחודשים** -ר"ח ניסן, החודש הראשון לחודשי השנה.

פרשת שמיני

המשכן עמד על עומדו

ולמה כתוב ביום השמיני הרי אותו היום היה א' בניסן? אלא אומר המדרש (במדבר רבה פרשה יב, ו) שבמשך שבעה ימים מכ"ג באדר היה משה רבינו מעמיד את המשכן והיה המשכן נופל, וביום השמיני שהוא ראש חודש ניסן העמיד משה את המשכן והוא עמד ולא נפל ולכן כתוב ויהי ביום השמיני.

המספר שמונה

ועוד טעם למה כתוב ביום השמיני אומר רבנו בחיי (ויקרא ט, א): מצינו שרוב ענייני המשכן והמקדש סובבים על הספרה שמונה. שהם בגדי כהן גדול שמונה - ציץ וחושן ואפוד ומעיל וכתונת תשבץ ומצנפת ואבנט ומכנסי בד. בשמי שמן המשחה והקטורת הם שמונה. ארבע בשמי שמן המשחה - מור וקינמון וקינה וקידה, ו-ארבע בשמים בקטורת - נטף ושחלת וחלבנה ולבונה. שמונה בדים איתם נשאו את הכלים. שני בדי הארון, שניים לשולחן, שניים למזבח הזהב ושניים למזבח העולה.

גם הקורבנות שהיו מקריבים בביהמ"ק לא הוכשרו להיקרב כי אם אחר שמונה ימים: "ומיום השמיני והלאה ייצרה לקרבן אשה לה'" (ויקרא כב, כז). א"כ גם הקורבנות הוקרבו רק ביום השמיני. גם השיר שהיו אומרים הלוויים, היו אומרים אותם בשמונה לחנים (ר"ל שמונה מיני כלי זמר) למנצח על נגינות (תהלים צ, א), על מחלת (שם נג, א), על עלמות (שם ט, א), על הנחילות (שם ה, א), על השושנים (שם מה, א), על הגתית (שם ח, א), על השמינית (שם ו, א).. לכן אומר רבנו בחיי, היות והשמונה הוא המספר החזק שנמצא בבית המקדש, והרבה דברים במקדש הולכים על הספרה שמונה, לכן המשכן פתחו אותו בפסוק ויהי ביום השמיני וזו הסיבה שפתחו ויהי ביום השמיני. (ויקרא ט, א):

בספרי הקבלה כתוב שהמספר שמונה הוא מעל הטבע, וכך כותב המהר"ל מפראג (נר מצוה ריש ח"ב) שהמספר שבע הוא טבע הבריאה ומספר שמונה הוא מעל הטבע, כי אם נתבונן נראה שיש לנו שישה צדדים בכל דבר מזרח מערב צפון דרום ולמעלה ולמטה ביחד יוצא שש והשביעי הוא גוף החפץ עצמו, אבל המספר שמונה הוא כבר רוחני הוא מעל הטבע לכן בכל דבר שהוא קשור לרוחניות הוא כבר במספר שמונה.

פרשת שמיני

שישה צדדים חיצונים והשביעי הוא התוכן זוהי מדרגת הרוחניות הקיימת כאן בעולם אבל יש דרגה שהיא כבר מעל הטבע והוא המספר שמונה.

לבורא עולם יש כמה כינויים שם הויה יוד קא וו קא שם שדי אם נתבונן של הויה בגימטרייה עשרים ושש בגימטרייה קטנה 2 ועוד 6 שווה 8 וכן שם שדי בגימטרייה קטנה ש-3, ד-4, י-1, ביחד שמונה.

קריעת ים סוף היה נס מעל הטבע לכן שם כתוב אז ישיר משה אז בגימטרייה שמונה. ברית מילה ביום השמיני (ויקרא יב, ג) כי ברית מילה זו דרגה של רוחניות מעל הטבע שע"י ברית המילה מתגלה הנשמה היהודית לכן ברית מילה דוחה את השבת כי השבת היא דרגה של רוחניות בתוך הטבע שהיא ביום השביעי ולכן ברית מילה היא ביום השמיני שהוא מעל הטבע.

דוד המלך בספר תהילים (מזמור יט, א) שם אומר דוד המלך למנצח מזמור לדוד השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע בפסוק השמיני אומר דוד המלך תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכימת פתי, ולכאורה מה הקשר בין תורת ה' תמימה לתחילת המזמור? אלא שכל הנהגת הטבע בבריאה היא עד המספר 7 וכשמגיע המספר 8 זו תורת ה' תמימה שהא מעל הטבע.

אין ויהי אלא לשון צער

ולמה כתוב ויהי הרי אותו יום היה שמחה וכל מקום שכתוב ויהי הוא לשון צער? אלא אומרת הגמרא (מגילה דף י ע"ב) בגלל שאותו יום מתו שני בניו של אהרן הכהן נדב ואביהו והתורה הקדושה מספרת לנו שבאותו יום של חנוכת המשכן נדב ואביהו נכנסו למשכן לקודש הקודשים להקטיר קטורת והקריבו אש זרה, ואומרת לנו התורה "ותצא אש מלפני ה' ותאוכל אותם וימותו לפני ה". (ויקרא ט, כד)

"בקרובי אקדש"

ואומר המדרש (תנחומא שמיני א) שנדב ואביהו היו שני צדיקים כמו שכתוב "בקרבי אקדש" (ויקרא י, ג) ודרשו חז"ל (שם) אל תקרא בקרובי אלא במקורבי שהיו קרובים להקב"ה, שאמר משה לאהרון אחיו ראיתי ברוח הקודש שביום חנוכת המשכן ימותו שני צדיקים והייתי סבור שהם משה ואהרן הכהן אבל עכשיו ראיתי שהם נדב ואביהו יותר גדולים ממני וממך והיו בגיל 13 בלבד (ע' ילקוט ראובני

פרשת שמיני

פרשת שמיני שהם היו מי"ג עד גיל כ) ומשה ואהרן היו בגיל שמונים ושתיים ושמונים וחמש.

מה היה סיבת מותם של נדב ואביהו? אומר המדרש (תנחומא אחרי, ו) י"א הקריבו אש זרה, י"א שהיו רווקים, נכנסו בלי בגדי כהונה. וי"א שאמרו הלכה בפני רבם. וי"א שלא רחצו ידיהם.

ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם (שמיני י, א) הכתוב אומר **אש זרה** חמשה אותיות ראשי תבות שלהם, א'- אשה, לא היה להם. ש'- שתויי יין. ז'- זרע לא היה להם. ר'- רחיצת ידים ורגלים לא רחצו. ה'- הורו הוראה לפני רבם. והגזרה נחתמה עבור היין והוא שגרם לכל הקלקול כמו שמצינו. (אהבת חיים פרשת שמיני)

וידום אהרן

וכששמע אהרון הכהן ששני בניו מתו אומרת לנו התורה (ויקרא י, ג) וידום אהרן אהרון שתק קיבל את הדין, ואומרים רבותינו ז"ל "תפארת שלמה", ובדלהלן שיש כמה דרגות יש אדם שבא עליו צרה הוא שותק ומקבל את הדין בדומיה ויש אדם שמגיעה לדרגה יותר גבוה שגם בשעה שבא עליו צרה הוא משבח את הקב"ה וזו הייתה מעלתו של דוד המלך שעם כל הצרות שבאו עליו אמר דוד המלך למען יזמרך כבוד ולא ידום וכן מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו.

מסופר (מפי ספרים וסופרים ח"ג עמ' מח) שפעם אחת בא הרב החסיד ר' ליפמאן ז"ל מרדומסק, חתנו של הגאון הקדוש ר' שלמה מרדומסק ז"ל בעל "תפארת שלמה", להגאון הקדוש הרבי מקוצ'ק, שאל אותו הרבי מקוצ'ק, אם יודע הוא איזה דברי תורה מחמיו ז"ל, אמר לו חותני הצדיק ז"ל אמר: באהרן הכהן כתוב "וידם אהרן", וזוהי מדרגה גדולה, אבל דוד המלך עליו השלום הרחיק לכת למדרגה גבוהה עוד יותר, והוא אמר "למען יזמרך כבוד ולא ידם" (תהילים כט, יג) שבעת צרה עוד היה מנגן ומזמר, כששמע הרבי מקוצ'ק דבר זה הפליג אותו מאוד, ואמר כי היטיב אשר ידבר, מכאן רואים מעלתו של דוד המלך שהיה בשמחה גם בזמן ייסורים וכשם שהשמחה חתומה בו.

קטרוג השטן

רבותינו ז"ל אומרים שאחד הדברים הקשים ביותר בעולם הוא שהשטן מקטרג על האדם לפני הקב"ה, כמו שאמר דוד המלך "מפי עוללים ויונקים

פרשת שמיני

יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם" (תהילים ח, ג) מי הוא אותו אויב ומתנקם? זהו השטן שדוד המלך התפלל לקב"ה שיציל אותו מהקטרוג של השטן.

הוא יצה"ר הוא השטן הוא מלאך המוות

כי מה עושה השטן בהתחלה בא השטן בדמות יצר הרע ומפתה את האדם שכדאי לו לעבור עבירה ואחרי שהאדם ניכשל בעבירה ובא השטן מקטרג על האדם לפני הקב"ה ואחרי שהשטן מקטרג על האדם בא השטן בתור מלאך המוות ונוטל את נשמתו ולכן אמרו חז"ל בגמרא (בבא בתרא דף טז ע"א) הוא יצר הרע הוא השטן הוא מלאך המוות בהתחלה הוא בא ומפתה את האדם להיכשל בעבירה ואחר כך הוא השטן הוא מקטרג על האדם לפני הקב"ה ואחר כך הוא מלאך המוות שבא לקחת את נשמתו.

ולכן אדם צריך ליזהר לא להתגרות בשטן כי בשעה שאדם מתגרה בשטן השטן הולך ומקטרג על האדם ולא נח השטן עד שהוא מוריד את האדם לשאול תחתית.

רבי מאיר בעל הנס מתגרה בשטן

הגמרא (קידושין דף פא ע"א) מספרת על רבי מאיר בעל הנס שהיה מתגרה בשטן והיה מתלוצץ בעוברי עבירה, עמד השטן והיה מקטרג על רבי מאיר בעל הנס לפני הקב"ה, והיה אומר רבש"ע תן לי את רבי מאיר ואני אנסה אותו ונראה אם הוא ימשיך להתלוצץ ולזלזל בעוברי עבירה, ומרוב שהשטן קטרג נתן לו הקב"ה לשטן רשות, והלך השטן והתחפש לאישה יפת תואר, והיה רבי מאיר הולך על שפת הירדן והיה השטן הולך בצד השני של הנהר, היה מתוח על הנהר חבל דק והיה רבי מאיר עובר על החבל כדי להגיע לאותה אישה, וכשהגיע רבי מאיר לאמצע הנהר גער הקב"ה בשטן והתגלה השטן לרבי מאיר, ואמר לו אלמלי שהיו מכריזים בשמים היזהרו ברבי מאיר ובתורתו הייתי מכשיל אותך בדבר עבירה, אבל מהיום תיזהר לא להתלוצץ על עוברי עבירה.

חץ בעיניו של שטן

הגמרא (קידושין דף פא ע"ב) מספרת על יהודי צדיק אחד שקראו לו פלימו ואותו יהודי כל הזמן היה מתגרה בשטן

פרשת שמיני

והיה אומר "חץ בעיניו של השטן" שנה אחת ערב יום הכיפורים נידמה השטן כעני והיה דופק בדלת של הבית של פלימו וביקש לאכול הוציא פלימו חתיכת לחם ונתן לו, א"ל העני יום כזה ערב יום הכיפורים שיש מצוה לאכול וכולם אוכלים בתוך הבית ואתה רוצה שאני יאכל בחוץ? הכניס אותו לתוך הבית, א"ל כולם יושבים סביב השולחן ואני בצד? הושיב אותו סביב השולחן, והיה מוכה שחין ומלא פצעים והיה מאוס בעיני הבריות והיה עושה דברים מאוסים, א"ל שב יפה א"ל תביא לי כוס והיה יורק בתוך הכוס, געה בו פלימו נפל העני ומת, והיו הבריות מדברים פלימו הרג אדם פלימו הרג אדם, ברח והחביא עצמו בבית הכיסא הלך אחריו השטן וכשראה שהוא מצטער מאוד התגלה אליו וא"ל דע לך שאני השטן מדוע אתה מתגרה בי שבכל יום אתה אומר חץ בעיניו של השטן א"ל אלא איך אני יאמר א"ל תגיד יגער ה' בך השטן.

לסמוך גאולה לתפילה

הגמרא במסכת ברכות (דף ו ע"א) אומרת אמר רבי יוסי שזהיר בנטילת ידיים לסעודה אין השטן מקטרג באותה סעודה, וכל מי שזהיר בתפילה לסמוך גאולה לתפילה אין השטן מקטרג באותו יום.

השטן מקטרג על אברהם אבינו

כתוב בתורה (בראשית כב, א) ויהי אחר הדברים האלה והאלוקים ניסה את אברהם ואמר לו קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת והעלהו לי לעולה, אחר איזה דברים? אומר הגמרא (סנהדרין דף פט ע"ב) אחר איזה דברים? אחר דבריו של השטן שקטרג על אברהם ואמר רבש"ע זקן זה נתת לו בן בגיל 100 שנה ועשה סעודה גדולה והזמין את כל המלכים ומכל הסעודה שעשה אפילו גוזל אחד לא הקריב לפניך א"ל הקב"ה לשטן אפילו אני אומר לו להקריב את בנו לפני מיד הוא מקריב.

מהשבת נדב ואביהו

ואומרים רבותינו ז"ל (במדב"ר נג, ב) שמשה רבינו היה מקים את המשכן במשך שבעה ימים וכל פעם שהיה משה רבינו מעמיד את המשכן היה המשכן נופל ולא עומד, ושני בניו של אהרון הכהן נדב ואביהו שהיו צדיקים גדולים הבינו שהסיבה שהמשכן נופל ולא עומד הוא בגלל שהשטן מקטרג

פרשת שמיני

על עם ישראל שעבדו עבודה זרה בחטא העגל והשטן לא נותן שהקב"ה ישרה את שכינתו במשכן.

מסירות נפש

וידעו נדב ואביהו שיש דבר אחד בעולם שמשתיק את השטן שלא יוכל לקטרג, והוא שבמקום שיש מסירות נפש אין כח לשטן לקטרג, לכן מה עשו נדב ואביהו אמרו אנחנו מסכימים להיות קרבן לקב"ה העיקר שנוכל להשתיק את הקטרוג של השטן על עם ישראל, ולכן נכנסו נדב ואביהו והקטירו קטורת ומיד ותצא אש מלפני ה' ותואכל אותם וימותו, ובאמת כך היה מיד אחרי פטירתם של נדב ואביהו הצליח משה להעמיד את המשכן ולא נפל המשכן כמו שהיה נופל מקודם וירדה השכינה לשרות במשכן.

אין קטגור נעשה סניגור

ואחרי שמתו נדב ואביהו ירדה השכינה לשרות במשכן ומיד קרא משה לאהרן הכהן ואמר לו "קח לך עגל והקרב לפני ה". (ויקרא ט, ב)

ושואלים חז"ל (שפתי חכמים שם) הרי יודע שאין קטגור נעשה סניגור, ראש השנה (דף כו ע"א) ולכן כל דבר שמזכיר את העוון מתרחקים ממנו, והרי אהרון הכהן הכניס את הזהב לאש ויצא עגל מזהב ומדוע ציווה משה את אהרון שאת הקרבן הראשון שהוא מקריב במשכן יהיה עגל, למה לא קרבן אחר כמו פר למה דוקא עגל הרי עגל מזכיר את חטא העגל?

ועוד צריך להבין הרי אנחנו רואים שהכהן הגדול שהיה ניכנס ביום הכיפורים לקודש הקודשים היה פושט את בגדי הזהב והיה לובש בגדים לבנים ולמה היה עושה כך? כי הזהב מזכיר את חטא העגל וכדי שהשטן לא יקטרג לכן היה ניכנס רק עם בגדים לבנים ולא בגדי זהב כדי שלא יהיה איזה דבר שמזכיר את חטא העגל וגם כאן למה בחר משה רבינו שהקרבן הראשון יהיה דווקא עגל הרי עגל מזכיר את חטא העגל? כמבואר בגמרא מסכת ראש השנה (דף כו ע"א)

במקום שיש מסירות נפש אין כח לשטן לקטרג

והקשה הערוך לנר על האי תירוצא, דהנה במדרש רבה פ' פקודי איתא 'אמר הקדוש ברוך הוא, יבא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל, והלא מזהב זה נעשו גם ארון וכפורת וכרובים, וא"כ שוב הוי קטיגור בפנים

ואע"פ דאין קטיגור נעשה סניגור, ותירץ דודאי דבר שבא לכפרה על חטא בעצמו זה לא מקרי קטיגור, דכן דרך התשובה השלימה והאמיתית לשוב באותו דבר שחטא בו ותשובה זו מקרי סניגור, וכמו שאמרו ביומא (דף פו ע"ב) דהזדונות נעשות לו כזכויות, ולכן העגל והזהב שהובאו לכפרת עוון העגל הוי סניגור ולא חשיבי קטיגור, אבל במה שלא בא לכפרת עוון העגל אלא רק לצורך אחר כגון בגדי כהן גדול, בזה שייך שפיר הזכרת החטא ואמרינן דאין קטיגור נעשה סניגור.

מסירות הנפש של נחשון בן עמינדב

וכך אנחנו רואים בקריעת ים סוף (מכילתא בשלח פרשה ו פסקא ד), שבשעה שבא הקב"ה לקרוע את הים ולהציל את בני ישראל בא השטן לקב"ה ואמר לו רבש"ע הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה אין הבדל בין ישראל למצרים שניהם עובדים ע"ז ולמה אתה רוצה להציל את בני ישראל? ולכן שראו כך בני ישראל שהשטן מקטרג מיד קפץ נחשון בן עמינדב לתוך הים ומסר את נפשו כמבואר בגמ' סוטה (דף לז ע"א) וכשראה הקב"ה מסירות נפש מיד עשה את הנס של קריעת ים סוף כי בשעה שיש מסירות נפש כבר אין כח לשטן לקטרג.

ארונו של יוסף

וכן אמרו חז"ל שבשעה שעמדו ישראל ליד הים ומצרים נוסע אחריהם והיו בצרה גדולה ואין הים מוכן להיבקע אך כאשר ראה ארונו של יוסף נבקע דכתיה "הים ראה וינוס" אומר המדרש (בראשית רבה פ"ז ה"ח) מה ראה? ראה ארונו של יוסף הצדיק אותו יוסף שמסר את נפשו במסירות נפש גדולה ונשאר בצדקותו בארץ שכולה היתה מלאה בטומאה ועבודה זרה ראוי הוא להנהגה ניסית נגד הטבע ונגד ההגיון.

עקידת יצחק

וכך אנחנו רואים (כמבואר בגמרא סנהדרין דף פט ע"ב) בעקידת יצחק שהשטן קטרג על אברהם אבינו אבל בשעה שיצחק היה על גבי המזבח ומסר נפשו מיד נשתתק השטן ולכן (ר"ה דף טז ע"א) אמר הקב"ה בראש השנה תתקעו בשופר של אייל כדי שאני יזכור את עקידת יצחק ובשעה שאני אזכור את מסירות הנפש של יצחק, אין כח לשטן לקטרג על עם ישראל בראש השנה.

פרשת שמיני

קרבן פסח

וכן אמרו חז"ל (רות רבה ו, א) שבזכות מצוות קרבן פסח זכו בני ישראל לצאת מארץ מצרים ולכאורה מדוע דוקא בזכות מצות קרבן פסח זכו לצאת ממצרים? אלא נראה לבאר מכיון שמצווה זו קיימוה מתוך סכנה גדולה ומסירות נפש שהקריבו לקב"ה קרבן את העבודה זרה של מצרים.

עצירת המגיפה ע"י פנחס

וכן אנחנו רואים בתורה שבזמן שבני ישראל נכשלו בגלוי עריות עם בנות מואב והקב"ה הביא מגיפה על בני ישראל ואנחנו רואים בתורה שבזכות מי נעצרה המגיפה בזכות פנחס הכהן, שפנחס הכהן מסר את נפשו וניכנס למחנה של שבט שמעון וניכנס לאוהל של זמרי שהיה נשיא שבט שמעון ועשה מסירות נפש גדולה שהיו יכולים שבט שמעון להרוג אותו ובזכותו נעצרה המגיפה כי במקום שיש מסירות נפש מיד השטן משתתק.

מתי שיהודי רואה שיש לו כל מיני עיכובים וכל מיני הפסדים אחד אחרי השני, זהו סימן שיש עליו קטרוג בשמים שהשטן מקטרג עליו בשמים לכן מה יעשה לסתום פה המקטרג יקח מצוה אחת ויקיים אותה במסירות נפש גדולה ומיד נעצר הקטרוג כי במקום שיש מסירות נפש מיד השטן משתתק.

לכל דבר צריך גבול

רבותינו ז"ל אומרים שבכל דבר בעולם יש לו גבול ואפילו דבר טוב, ואם אתה עובר את הגבול גם הטוב נהפך לרע, למשל שיורד גשם זו ברכה אבל שיורד כבר יותר מדי זו כבר לא ברכה אלא קללה, כי כל דבר הוא טוב במידה ובגבול מסויים אבל ברגע שהוא עובר את הגבול הוא נהפך מברכה לקללה מטוב לרע וכך דור המבול הם פרצו כל הגבולות הם הלכו אחרי התאוות בלי גבול לכן הקב"ה העניש אותם בלי גבול וירד גשם בלי גבול עד שנאבדו מן העולם.

הקב"ה הראה להם שגם דברים טובים צריכים להיות במידה שהרי הגשם הוא טוב לאדמה ובכל זאת ברגע שהוא מתרבה יותר מדי יש שיטפון.

שהקב"ה ברא את העולם בצורה כזו ששני שליש מים ושליש אחד יבשה והקב"ה עשה גבול עד איפוא הים יגיע ויותר מכך אין רשות לעלות ליבשה הגלים באים עד גבול מסויים וחוזרים

פרשת שמיני

בחזרה כמו שאמר דוד המלך "גבול שמת בל יעברון בל ישובון לכסות הארץ". (תהילים קד, ט)

הראשון בעולם שפרץ את הגבולות היה הנחש שהקב"ה אמר לאדם הראשון לא לאכול מעץ הדעת והנחש פיתה את חוה לאכול מעץ הדעת ופרץ כל הגבולות ולכן אמרו חז"

יש דבר אחד בעולם שאין לו גבול והוא הקב"ה שהוא ממלא את כל העולם כולו לנצח נצחים בלי גבול.

שלמה המלך אומר "הוקר רגלך מבית רעך פן ישבעך וישנאך אם לא תעשה גבול בסוף הוא ישנא אותך. (משלי כה, יז)

שלמה המלך אומר "דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו, גם דבש שהוא מתוק וערב אבל אם תאכל יותר מדי בלי גבול הדבר לא טוב. (משלי כה, טז)

לכן כל הגבולות שהתורה שמה לאדם הם רק לטובתו, אדם צריך להשים גבול למחשבה שלו גבול לדיבור שלו גבול לתאוות שלו.

התורה הק' אומרת לנו ילד קטן אם שותה כמות גדולה של יין בלי גבול ואוכל כמות גדולה של בשר בלי גבול זה בן סורר ומורה וחייבים להוציא אותו להורג כי בסוף הוא יהרוג את הבריות כי אין לו גבול כמבואר בגמרא במסכת סנהדרין (דף עב ע"א)

ואפילו בדבר של קדושה צריך גבול לפני מעמד הר סיני הקב"ה אמר למשה רבינו הגבלת את העם שלא יתקרבו להר סיני פן יפרוץ ה' בהם. (שמות יט, יב)

וגם בפרשה שלנו נדב ואביהו רצו להתקרב לקב"ה אבל יש גבול לקודש הקודשים לא נכנסים רק כהן גדול ומכיוון שרצו להתקרב בלי גבול נענשו ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו.

נדב ואביהו ידעו שהם ימותו ובכוונה תחילה וברצון נכנסו לקודש הקדשים ונפטרו ואם כן מה הסיבה שנכנסו הרי ידעו שימותו אלא שהיה להם רצון להיות דבקים בשכינה ואפילו שידעו שימותו היה להם רצון להדבק בשכינה אעפ"כ אמרו אנחנו רוצים להדבק בקב"ה והמקום שהוא קדוש ביותר הוא קודש הקדשים ולכן נכנסו לקודש הקדשים.

ומבוא בשם אחד מגדולי הצדיקים

שמתי יתרבו צרות בעולם מתי שכבר לא יהיה גבולות שהבן יקום כנגד אביו מתי שלא יהיה גבולות בין אדם לחברו בדברים שהיו ידועים שהם קודש ואף אחד לא יחשוב לחלל אותם אבל היום כבר אין דבר שיש לו גבול כל דבר

מותר כל דבר אפשר לעשות.

איסור מאכלות אסורות

התורה מצווה אותנו על אחד האיסורים החמורים ביותר בתורה להתרחק וליזהר מהמאכלות האסורות והטמאות.

והתורה החמירה מאוד במאכלים האסורים יותר מכל האיסורים שבתורה, והסיבה לכך כי כל עבירה שיהודי ניכשל ממנה היא עבירה חיצונית אפילו העבירה החמורה ביותר היא עבירה חיצונית אבל מה שאדם אוכל נהפך להיות חלק מהבשר שלו חלק מהדם שלו, ואם אוכל בשר טרף הוא נהיה חלק מבשרו.

הרמב"ם כותב שהסיבה שהקב"ה אסר עלינו עם ישראל את בעלי החיים הטמאים מכיוון שבני ישראל הם בנים של הקב"ה כמו שכתוב בנים אתם לה' אלוקים ולא תטמאו בכל השרץ השורץ על הארץ והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני הקב"ה אומר אתם הבנים שלי ואני קדוש לכן גם אתם צריכים להיות קדושים.

והוסיף על כך בעל ספר החינוך (פרשת צו לעניין איסור חלב) עוד ומכיוון שכל מה שאדם אוכל נהפך להיות חלק ממנו לכן התורה אסרה עלינו לאכול את בעלי החיים הטורפים כי הם מולידים באדם טבע רע ואכזרי והסימן לזרעו של אברהם אבינו רחמנים ביישנים וגומלי חסדים כל מי שאין בו רחמנות אינו מזרעו של אברהם אבינו ולמה בבני ישראל טבוע טבע של רחמנות כי הם נזהרים לאכול את בעלי החיים הטורפים אבל הגויים שיש בהם טבע של אכזריות גדולה מאוד כי הם אוכלים את בעלי החיים הטורפים והם מולידים בהם טבע רע ואכזרי.

וכתב החפץ חיים (שם עולם פרק כא) שכשם שהקב"ה הטביע בעולם טבע שאדם שאוכל מאכלים מקולקלים הוא מזיק לגופו ולבריאותו וגורם לעצמו שיחלה ויתייסר בייסורים, כך אותו דבר הטביע הקב"ה בעולם טבע שיהודי שאוכל מאכלות אסורות הם מזיקים לנשמתו.

פרשת שמיני

וכתב הרמ"א (ביו"ד סי' פא סעיף ז) שצריך להיזהר שלא יתנו אוכל לא כשר ואפילו לתינוק מכיוון שהמאכלים האסורים מטביעים ומולידים באדם טבע רע כמו שאמרו חז"ל מכיוון שהגויים אוכלים את החיות הטורפות לכן יש בהם טבע אכזרי מה שאין כן אצל עם ישראל הקב"ה התיר לאכול רק את הבהמות שלא טורפות כדי שלא יהיה בנו טבע אכזרי כמו אצל הגויים.

ושואל רבנו עובדיה ספורנו זצ"ל (ויקרא יא, ב) מדוע נסמכה פרשת מאכלות האסורות לפרשת חנוכת המשכן?

אלא מבאר הספורנו שבאה התורה ללמדנו שאמנם המשכן הוא מקום השראת השכינה אבל המטרה הסופית היא שהשכינה תשרה בליבו של כל יהודי ויהודי, כמו שדרשו חז"ל (הובא בנפש החיים שער א' פ"ד בהגה אומר הרב חיים מוולאז'ין) על הפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח) "בתוכו" לא נאמר אלא "בתוכם" לומדים מכאן בתוכו של כל עם ישראל, בתוך ליבו של כל יהודי ויהודי זהו מקום השראת השכינה, ולכן נסמכה פרשת איסור המאכלים האסורים והטמאים לפרשת המשכן לומר לך שהתנאי שבורא עולם ישרה את קדושתו וברכתו בתוך כל יהודי ויהודי רק אם נשמור על קדושת המאכלים ולא נטמא חלילה במאכלים לא טהורים, כי מי שאוכל מאכלים האסורים הוא מסלק את הקדושה והברכה ממנו.

ומסופר שפעם בא תלמיד חכם גדול לצדיק בבא סאלי זיע"א ואמרו לו שיש יהודי שרחוק מכל התורה והמצוות והסכים לקבל על עצמו מצוה אחת! איזו מצוה נאמר לו האם שבת? תפילין? ענה לו הצדיק לך תאמר לו שיתחזק בשמירת המאכלים לאכול דווקא אוכל כשר, ושאל אותו תלמיד חכם את הצדיק מדוע הצדיק אומר לו להתחזק דווקא במאכלים כשרים? הרי יש מצוות יותר חשובות כמו שבת ותפילין! ענה לו הצדיק תדע לך שכל זמן שיהודי אוכל אוכל לא כשר הלב שלו אטום לבורא עולם, ולכן אם יתחזק לאכול דווקא אוכל כשר ייפתח ליבו לבורא עולם ויקיים בסוף את כל המצוות.

הגמרא אומרת (יומא דף לט): **תנא דבי רבי ישמעאל: עבירה מטמטמת לבו של אדם שנאמר "ונטמתם בם"**, (ויקרא יא, מג): **אל תקרא "ונטמאתם" אלא אלא**

"ונטמטם". תנו רבנן: "ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם" אדם מטמא עצמו מעט -מטמאין אותו הרבה מלמעלה, בעולם הזה -מטמאין אותו לעולם הבא, תנו רבנן: "והתקדשתם והייתם קדושים" אדם מקדש עצמו מעט -מקדשין אותו הרבה, מלמטה- מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה-מקדשין אותו לעולם הבא.

ומבאר ה"אור החיים" הקדוש (ויקרא יא, מג) כאשר הזהירה התורה על מאכלות אסורות, נאמר, "אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ, ולא תטמאו בהם ונטמתם בם", (ויקרא יא, מג) ואחרי כן נאמר והתקדשתם והייתם קדושים...ולא תטמאו את נפשותיכם", (שם מד) למה חזר ונאמר ולא תטמאו את נפשותיכם, אחרי שכבר נאמר לפני זה? ומתרץ ש"ולא תטמאו" יכוין שצריכים ישראל להיזהר לבל יכנסו לפיהם דבר איסור אפילו בהיסח הדעת...שכאן השוגג כמזיד, כי התיעוב יעשה מעשהו בנפש אדם אפילו בהיסח הדעת.

המאכלות אסורות שהיהודי אוכל מטמאות את נפשו, אפילו אכלם בשוגג, כמו האוכל דברים המזיקים לגוף, שאין הבדל אם אכלם במזיד או בשוגג, שגם אם אכלם בשוגג או בהיסח הדעת מזיקים הם, כך גם במאכלות המזיקות לנפש, אף אם אכלם בשוגג מזיקות הן.

ונטמתם בם אל תיקרי ונטמתם אלא ונטמתם שהמאכלים הללו מטמטמים ואוטמים את הלב לקב"ה, מסופר על תלמיד של רבי חיים מוולוז'ין שהיה אחד מהעילויים שבישיבה שנסע לביתו, וכשחזר אחרי החג לא היה מצליח להבין את הלימוד בגמרא, ושאל אותו רבי חיים אולי אכלת אוכל לא כשר, וא"ל כן בדרך הייתי רעב ונכנסתי למסעדה של גויים.

וכמו שמסופר על רבינו הרמב"ם על מדינה אחת ששאלו אותו על אמיתות תחיית המתים לעתיד לבוא, וענה להם הרמב"ם תשובה שמכיוון שמהאוכל שאדם אוכל נעשה הדם, והדם הולך לכבד והכבד מסנן את הדם וממנו הולך ללב ומהלב הולך למוח ששם נמצאות כל מחשבות בני אדם, ומכיוון שבני אדם אלו טימאו את גופם באכילת שקצים ורמשים, לכן נעלם מהם הבנת המחשבה הישרה וניכנס בליבם כל מיני ספיקות באמונה, אבל מי שזהיר בכשרות המאכלים ליבו טהור להבין אמיתות התורה הקדושה, וכל התנאים הקדושים זכו להבנת התורה בזכות

פרשת שמיני

שהיו זהירים מאוד בכשרות המאכלים.

וכן מסופר על הרמב"ם ואיגרת תימן א"ל אם אתם לא מבינים כנראה שנכשלתם בבשר טרף תבדקו את השוחט והתברר שהשוחט לא היה יודע כלל את הלכות שחיטה והיו אוכלים טרף 13 שנים.

הגמרא אומרת (ברכות דף נה ע"א) שולחנו של האדם דומה למזבח מה מזבח מכפר אף שולחנו של האדם מכפר עליו מתי שולחנו של האדם מכפר עליו מתי שזהיר מאוד שלא לעלות על שולחנו דבר שיש בו ספק כשרות כי אחד היסודות של היהדות הוא אוכל כשר.

רבותינו ז"ל אומרים שכל הקדושה של היהודי בעולם הזה הכל תלוי בכשרות המאכלים אם יהודי רוצה לזכות להיות קדוש יהיה זהיר באוכל כשר כמו שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, דבר זה לא נאמר על אף מצוה לא כתוב מי שמניח תפילין הוא נהיה קדוש ולא כתוב מי ששומר שבת זוכה לקדושה, אבל מי שזהיר לאכול רק אוכל כשר הוא זוכה לקדושה.

נאמר בפסוק (יא, ב) "זאת החיה אשר תאכלו" ופירש רש"י זאת החיה לשון "חיים" לפי שישראל דבוקים בבורא עולם וראויין להיות חיים לפיכך הבדילם מן הטומאה וגזר עליהם מצוות ולגויים לא אסר כלום, משל למה הדבר דומה? לרופא שנכנס לבקר את החולים נכנס לחולה הראשון ואמר לו אל תישכב בצונן ואל תאכל דברים המזיקים לגוף לאחר מכן נכנס הרופא לחולה השני ואמר לו תישכב בצונן ותואכל כל מה שתירצה, שאלו את הרופא למה לחולה הראשון אמרת שיאכל רק דברים שלא מזיקים לגוף ולחולה השני אמרת תואכל כל מה שתירצה? אמר להם הרופא החולה הראשון שדרכו לחיים אם ישמור על עצמו ממאכלים לא טובים יבריא לכך אמרתי לו שיאכל רק דברים שבריאים לגוף, אבל החולה השני עומד בלאו הכי למות לכך אמרתי לו שיאכל כל מה שירצה.

והנמשל הוא שעם ישראל דבוקים בבורא עולם וקדושים וטהורים הם וראויים להיות חיים כי מובטח להם עולם הבא שהם החיים הנצחיים, לפיכך הבדילם הקב"ה מן הטומאה וגזר עליהם מצוות, אבל לגויים כיון שאינם דבוקים בבורא עולם ודרכם למיתה, לכך לא אסר הקב"ה על הגויים את הטומאה ואת המאכלים

פרשת שמיני

הטמאים והאסורים.

ולכן כאשר התורה אומרת בנים אתם לה' אלוקיכם, מכיוון שאתם קרויים בניו של מלך עליכם להיזהר ולהישמר במאכלות אסורות לבלתי תנזקו, כי עם ישראל יש לו אחרית ותקווה טובה לעתיד לבוא, מה שאין כן אומות העולם שאחריתם לשאול תחתית ולאבדון מוחלט מעל פני האדמה, לכן יעשו ככל העולה על רוחם ואינם צריכים להיזהר במאכלות אסורות, בבחינת בן מלך ובן כפר, שבן מלך אם יאכל דבר שאינו מתוקן מיד ינזק, ואילו בן כפר אפילו כל ימיו בכל מיני אשפתות לא יוזק מאומה (וידבר יוסף).

בגמרא (חגיגה דף טו ע"א ובתוס' שם) מסופר על אלישע בן אבויה המכונה "אחר", שהיה רבו של רבי מאיר בעל הנס וידע את כל התורה כולה, ובסוף ימיו יצא לתרבות רעה וכפר בכל התורה כולה ובקב"ה, ושואלים חז"ל הרי אלישע בן אבויה ידע את כל התורה כולה ואיך לא הגינה עליו תורתו שלא יצא לתרבות רעה? אלא מבאר התוס' שם, שאמו של אלישע בן אבויה בשעה שהייתה מעוברת בו עברה ליד בית עבודה זרה, והיו מקריבים שם קרבן של בהמה טמאה לעבודה זרה, וריח הבשר עלה באפה ונתאוותה לאכול מאותו בשר ונתנו לה לאכול, ואומרים חז"ל שאותו בשר טמא נכנס בגופה "כארס של עכנאי", ובגלל אותו בשר טמא שאכלה יצא בנה בסוף ימיו לתרבות רעה ולא הגינה עליו תורתו שלמד.

כן מובא בחז"ל (יומא דף פב ע"ב) שהייתה אישה מעוברת שעברה ביום הכיפורים ליד מקום של עבודה זרה, והריחה את הריח של הבשר חזיר שהקריבו לעבודה זרה ונתאוותה לאכול מאותו בשר, ושאלו את החכמים מה נעשה לה? אמרו חכמים מכיוון שמעוברת היא מסוכנת, לכו תלחשו לה באוזן שהיום יום הכיפורים, אם תשמע מוטב ואם לא תנו לה לאכול מאותו בשר, הלכו ולחשו לה באוזנה שהיום הוא יום הכיפורים, אמרה להם אני לא רוצה לאכול מאותו בשר, ונולד מאותה אישה רבן יוחנן בן זכאי שהיה צדיק גדול, וארבעים שנה למד תורה וארבעים שנה לימד תורה, לשנה אחרת הייתה שוב אישה מעוברת שעברה ביום הכיפורים ליד בית של עבודה זרה, והקריבו קרבן חזיר לעבודה זרה ועלה ריח הקרבן באפה ונתאוותה לאכול, באו ולחשו לה, אמרה להם בכל זאת אני רוצה ומתאווה לאכול,

נתנו לה לאכול מאותו בשר ונולד ממנה אלישע בן אבויה.

רואים אנו כמה צריך יהודי להיזהר מהמאכלים האסורים והטמאים, כי אמרו חז"ל שהמאכלים הטמאים אוטמים את הלב לבורא עולם, כמו שדרשו חז"ל בגמרא (יומא דף לט) אל תיקרי "ונטמתם בם" אלא "ונטמטם בם", שמאכלות אסורות והטמאות מטמאים את ליבו של היהודי ואוטמים את ליבו לאביו שבשמים.

רבי ישראל סלנטר מספר שפעם נסע לאיזו עיר רחוקה, ושם אף יהודי לא הכיר את רבי ישראל ולא ידעו שנמצא איתם אחד מגדולי הצדיקים שבדור שהיה מצניע עצמו, וישב רבי ישראל ולמד בבית הכנסת, בא יהודי ושאל את רבי ישראל, אתה שוחט? אמר לו רבי ישראל - לא, אחרי כמה רגעים אמר רבי ישראל לאותו אדם בבקשה ממך תלוה לי מטבע אחד ליום אחד ומחר אני אחזיר לך את המטבע, אמר לו שמע איך אני אלווה לך ואני לא מכיר אותך, אמר לו רבי ישראל כששאלת אותי אם אני שוחט לא היית צריך להכיר אותי, ולא אמרת אני לא מכיר אותך אולי אתה לא יודע את כל הלכות שחיטה אלא סמכת עלי, ועכשיו על מטבע אחד אתה כבר לא סומך עלי?!

רק בורא עולם יכול לדעת

הגמרא (סוטה דף יב ע"ב) אומרת, שבתיה בת פרעה כשלקחה את משה רבינו מן התיבה ביאור הביאה אותו לאישה מצרית שתניק אותו, ולא הסכים משה רבינו לינוק חלב מאישה גוייה, והייתה מסתובבת עם משה אצל כל הנשים המצריות ולא הסכים לינוק חלב מאישה גויה, עד שבאה מרים ואמרה לבתיה (שמות ב, ז) "האלך וקראתי לך אישה מינקת מן העבריות", והביאה את משה לאמא שלה יוכבד והיא הניקה אותו, והגמרא שם אומרת - פה שעתיד לדבר עם הקב"ה אינו ראוי שיינק חלב מאישה גוייה.

הגמרא שואלת (מסכת חולין דף ס ע"ב) - וכי משה רבינו קניגי היה או בליסטרי היה? מכאן תשובה לאומר אין תורה מן השמים [וכי משה רבנו היה זאולוג או צייד חיות?] מהיכן שאב את המידע שיש ארבע חיות בלבד עם סימן טהרה אחד? אלא שנתון זה מוכיח את אמיתות התורה, שהיא נמסרה למשה מאת בורא ויוצר העולם... רק הבורא יכול להכריז קביעה כזו חד משמעית.

פרשת שמיני

והמלבי"ם (פרשת ראה) כותב - "וחכמי דור ודור חקרו ודרשו על כל מיני בעלי חיים הנמצאים בכל חלקי העולם, ולא מצאו אף מין אחד זולת אלה, שיהיו לו שתי סימנים או סימן אחד. וזה מופת כי אלוקים ראה ויספרה, הכינה וגם חקרה".

התורה כותבת (ויקרא יא, ז-ט) שיש רק ארבעה בעלי חיים שיש להם סימן אחד, גמל שפן ארנבת וחזיר, ואמרו חז"ל (חולין דף סו ע"ב) כל דג שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ועד היום לא נמצא דג אחד בעולם שיש לו קשקשת ואין לו סנפיר, ולא נמצא בעל חי בעולם שיש לו סימן אחד של טהרה חוץ מארבעת בעלי החיים האלו גמל שפן ארנבת וחזיר.

הגמרא (חולין דף ז ע"ב) מספרת על חמורו של רבי פנחס בן יאיר שהיה מתנהג בחסידות, ורבי פנחס לא היה נותן לחמור שלו לאכול מהאוכל עד שהיה מעשר אותו, פעם אחת גנבו לר' פנחס את החמור והגנבים הביאו לחמור לאכול ולא היה אוכל ולא הבינו, אמרו אולי הוא רגיל לאכול אוכל יותר משובח משעורים, הביאו לפניו אוכל יותר משובח ולא הסכים לאכול, אמרו אולי הוא רגיל שמסננים לו את האוכל סיננו לו את האוכל והחמור לא אוכל, ראו שהחמור כבר נהיה כחוש הלכו והחזירו את החמור לר' פנחס, א"ל החמור עומד למות והוא לא מסכים לאכול, א"ל עישרתם את התבואה? א"ל לא, א"ל הוא רגיל לאכול רק מעושר, עישרו את התבואה ומיד התחיל לאכול.

ואומר המדרש (ויקרא יג) סעודה גדולה עתיד הקב"ה לעשות לעבדיו הצדיקים לעתיד לבא, וכל מי שלא אכל נבלות וטריפות בעולם הזה זוכה לראותה לעולם הבא, וגם לאכול ממנה לעתיד לבא.

אין הקב"ה מביא תקלה לצדיק

פעם הזמינו את בבא סאלי לסעודה, וכשהגיע וראה את האוכל אמר שהאוכל טרף, א"ל הכל כשר, א"ל תקראו לשוחט, וכשבא השוחט אמר לו הצדיק נכון שלא שחטת כראוי תגיד את האמת? א"ל השוחט לצדיק נכון, מחילה בגלל שהייתי צריך לשחוט הרבה לא דקדקתי בשחיטה.

ימי ספירת העומר

הכנה לקראת קבלת התורה

הימים האלו שאנו נמצאים בהם נקראים ימי ספירת העומר, הם ימים קדושים וטהורים ימים של הכנה לקראת קבלת התורה בחג השבועות חג מתן תורה.

תכלית יציאת מצרים

כל התכלית שבשבילה הקב"ה הוציא את בני ישראל מארץ מצרים בשביל שעם ישראל יקבלו את התורה, כמו שדרשו חז"ל על הפסוק "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים" (ויקרא כה, לח) ודורשים רבותינו ז"ל (הובא ברש"י שם) שעל מנת כן הוצאתי אתכם מארץ מצרים כדי שתקבלו עליכם את התורה במעמד הר סיני.

אשר הוצאתיך מארץ מצרים

ולכן כשהקב"ה בא לתת את התורה במעמד הר סיני הוא פתח "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (שמות כ, ב) ולכאורה למה לא פתח אשר בראתי שמים וארץ? אלא שבא לרמוז לנו שהקב"ה הוציא אותנו מארץ מצרים מבית עבדים בשביל שבני ישראל יקבלו על עצמם את התורה הקדושה, ולהיות עבדים של בורא עולם.

כנגד חמישים שערי קדושה

ואומרים רבותינו המקובלים שיש חמישים שערי קדושה וכנגדם יש חמישים שערי טומאה, ושבני ישראל היו במצרים הם נשתקעו במ"ט שערי טומאה, ואם היו נכנסים לשער החמישים של הטומאה לא היו יוצאים ממצרים לעולם.

וכדי לזכות לקבל את התורה היו צריכים לצאת מארבעים ותשע שערי טומאה ולהיכנס לחמישים שערי קדושה, ולכן מיציאת מצרים ועד מעמד הר סיני היה בדיוק חמישים יום, כי מאותה שעה שיצאו מארץ מצרים בכל יום יצאו משער אחד של טומאה ונכנסו לשער אחד של קדושה, עד שביום החמישים יום חג השבועות חג מתן תורה נכנסו לחמישים שערי קדושה וזכו לקבל את התורה הקדושה.

ולכן הימים האלו נחקקו בשמים לנצח לימים של הכנה לקראת קבלת התורה, וכמו שביציאת מצרים הימים האלו היו הכנה לקראת קבלת התורה, כך כל שנה אנו זוכים לקבל את התורה

מחדש בכל שנה בחג השבועות, ולכן הימים האלו הם הכנה לקראת קבלת התורה.

מצוות קרבן העומר

הקב"ה מצווה אותנו בתורה (ויקרא כג, י) "כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם, וקצרתם את קצירה, והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן", התכלית של כל התורה היא שנכיר שכל מה שיש לנו הוא רק בזכותו של בורא עולם, ולכן הקב"ה מצווה אותנו בתורה שמתי שבני ישראל יבואו לארץ ישראל, כשתקצרו את התבואה הראשונה אל תאכלו ממנה עד שתביאו קודם כל קרבן לקב"ה ותגידו תודה לבורא עולם, ומתי היה תחילת קצירת התבואה החדשה? למחרת יום טוב הראשון של חג פסח, והתבואה הראשונה שהייתה מוכנה הייתה השעורים ולכן ציווה הקב"ה להביא קרבן העומר מן השעורים, שהיו לוקחים עומר שעורים והיו טוחנים אותו לקמח, ואת הקמח היו מנפים בשלוש עשרה נפות, והיו מביאים את הקמח של השעורים לבית המקדש והכהן היה מקריב את קמח השעורים על גבי המזבח, ומאותו זמן היה מותר לאכול מהתבואה החדשה, וכל המצווה הזאת כדי להשריש בנו להכיר טובה לקב"ה על כל הטוב שמשפיע עלינו בכל רגע, ושנזכור כל הזמן שכל מה שיש לנו הוא רק בזכותו של בורא עולם.

מצוות ספירת העומר

והקב"ה ציווה אותנו שני דברים על מצוות העומר, הדבר הראשון להקריב את קרבן העומר והדבר השני לספור ספירת העומר, כמו שכתוב בתורה "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה". (ויקרא כג, טו) והיום שאין לנו בית המקדש אין לנו קרבן העומר, אבל יש לנו מצוות ספירת העומר שהקב"ה ציווה אותנו בכל יום לספור היום כך וכך לעומר, וכך במשך ארבעים ותשע ימים ממחרת יום טוב הראשון של חג הפסח, עד שמגיעים ביום החמישים לחג השבועות חג מתן תורה.

להראות את ההשתוקקות לקבלת התורה

והסיבה שהקב"ה ציווה אותנו לספור את ספירת העומר, מכיוון שכל המטרה של יציאת בני ישראל מארץ

פרשת שמיני

מצרים היא כדי שבני ישראל יקבלו את התורה במעמד הר סיני בחג השבועות, וכמו חתן וכלה שסופרים את הימים והשבועות מתי כבר יגיע יום החתונה, כך עם ישראל היו משתוקקים מתי כבר יגיע יום מתן תורה, ולכן היו סופרים את הימים מיציאת מצרים במשך שבעה שבועות עד חג השבועות חג מתן תורה. כמבואר בספר החינוך (מצוה שו).

למה נקרא ספירת העומר?

ואם כך שעניין הספירה לא קשור לקרבן העומר אלא להשתוקקות לקבלת התורה, א"כ לכאורה צריך להבין למה הספירה הזו נקראת ספירת העומר?

אלא מבאר הערוך השולחן (תפט, ג) שקרבן העומר היו מביאים מן השעורים, והרי ידוע ששעורים הם מאכל בהמה (כמבואר בגמרא סוטה דף יד), ולמה היו מביאים קרבן מן השעורים דווקא שהוא מאכל בהמה לרמוז לנו שבימים האלו אנו צריכים לתקן את הנפש הבהמית שנמצאת בנו ואלו המידות הרעות.

כשאדם מתכונן הוא עושה בשלימות

וצריך הכנה לקבלת התורה כי הטבע בעולם שכל דבר שאדם מתכונן אליו הוא עושה אותו בשלימות, וכמו שבדברים גשמיים כך גם בדברים רוחניים, כמה שאדם מתכונן למצווה יותר כך הוא יעשה את המצווה יותר בשלימות, ולכן בימים האלו ימי ספירת העומר אנו מכינים את עצמנו ומתכוננים לקבל את התורה מחדש בחג השבועות.

חסידים הראשונים

הגמרא אומרת במסכת ברכות (דף ל ע"ב) חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה, שבה היו מתבוננים וחושבים לפני מי אנו עומדים להתפלל לפני מי אנו עומדים לדבר? עם מלך מלכי המלכים הקב"ה, ומכיוון שהיו מתכוננים ומכינים את עצמם לתפילה התפילה שלהם הייתה עושה רושם גדול מאוד בשמים.

מעשה מרבי משה גאלאנטי

מסופר על הרב הקדוש רבי משה גלנטי זיע"א שהיה הרב של העיר צפת לפני שלש מאות ושלושים שנה, ובאותו זמן היה חי בעיר צפת גוי אחד שהיה מגלה עתידות, וגם היהודים היו הולכים לאותו גוי שיגלה להם את העתידות

פרשת שמיני

וכל מה שהיה אומר אותו גוי היה מתקיים, וכששמע הצדיק רבי משה גלנטי שכל היהודים הולכים לאותו גוי מגלה עתידות הצטער מאוד, והתחיל לחקור ולדרוש על אותו גוי מה סוד כוחו, והלך רבי משה גלנטי לבית של אותו גוי, וכשראה הגוי את רבי משה גלנטי שמח מאוד ואמר מה זכיתי שהצדיק בא אצלי, אמר לו תגלה לי מה סוד הכח שלך, אמר הגוי אני לא יכול לגלות כי זהו סוד מאבות אבותי, אמר רבי משה גלנטי אתה אדם חכם בטח יש לך כמה שאלות שלא מצאת עליהם תשובה תשאל אותי, מיד אמר כן יש כמה דברים שחקרתי ודרשתי ולא מצאתי להם תשובה, אמר הרב לאותו גוי אני מוכן לענות לך ולפתור לך את כל השאלות בתנאי שאתה תגלה לי מה סוד הכח שלך, והסכים הגוי ומיד הרב פתר לו את כל השאלות, ואחרי שהרב פתר את השאלות לגוי ביקש הרב שיגלה לו מה סוד הכח שלו, והגוי אמר בתנאי שהרב יצום ארבעים יום רצופים ואחרי ארבעים יום הרב יבוא אלי ואני אגלה לרב.

הלך הרב וצם ארבעים יום ואחרי ארבעים יום הגיע הרב אל הבית של הגוי, וראה הגוי את הרב אמר רואים על הפנים שלך שצמת ארבעים יום וגם אני צמתי ארבעים יום, ויצאו לדרך וטבלו בשבע מעיינות של מים, ואחרי שטבלו הגיע הגוי לאיזה בית ולפני שנכנס לבית אמר הגוי לרב מה שאני עושה תעשה אחרי וכשאני נכנס לבית הזה צריך להשתחוות, ופחד הרב שמא יש שם פסל אבל לא הייתה לו ברירה והשתחווה, ואותו גוי נכנס לבית ומשתחווה שבע פעמים מול הארון שהיה בסוף הבית, והרב אחריו ושהגיע אותו גוי לארון הזיז את הפרוכת והיה חקוק שם על טס של זהב שויתי ה' לנגדי תמיד, אמר אותו גוי לרב כשבא אדם לשאול אם החולה יחיה או לא אני צם ארבעים יום, ואחר כך אני טובל בשבע מעיינות של מים, וכשאני נכנס אני משתחווה וכשאני מזיז הפרוכות ואני רואה את הכתב שויתי ה' לנגדי תמיד, אם שם ה' זוהר סימן שהחולה יחיה ויבריא ואם שם השם כבוי סימן שהחולה ימות.

מיד התחיל רבי משה גלנטי לבכות, אמר אם גוי שהוא ערל וטמא אבל מכיוון שעושה כמה הכנות גדולות רק כדי להסתכל על שם השם הוא זוכה שה' מגלה לו את העתיד, אנו יהודים בניו של בורא עולם אם נתבונן ונכין את עצמנו לפי שאנו מזכירים את שמו של בורא עולם על אחת כמה וכמה

שיגלה לנו סודות.
רואים אנו שמתי שמתכוננים לדבר של קדושה זוכים לקדושה ולכן הימים האלו הם ימים של הכנה שאנו מתכוננים לקראת חג השבועות חג מתן תורה ובזכות שאנו מתכוננים נזכה בעז"ה לקבל את התורה מחדש בכל שנה ושנה בחג השבועות.

במה הם הכינו את עצמם?

ובמשך כל הארבעים ותשע ימים מיציאת מצרים ועד חג השבועות היו בני ישראל מתכוננים ומכינים את עצמם לקראת קבלת התורה, ובמה הם הכינו את עצמם הרי עדיין לא היה תורה בעולם, אלא אומרים רבותינו ז"ל שבמשך כל ארבעים ותשעת הימים מיציאת מצרים ועד קבלת התורה בחג השבועות, בני ישראל היו עסוקים בלימוד מידות טובות כדי שיהיו ראויים לקבלת התורה, כי דרך ארץ קדמה לתורה, ולכן כל שנה בימים האלו שבין חג הפסח לחג השבועות הם ימים של התחזקות במידות טובות, ובכל יום מימי ספירת העומר מתחזקים במידה אחת טובה, כדי שנגיע לחג השבועות נהיה ראויים לקבל את התורה, כי בכל שנה אנו זוכים לקבל את התורה מחדש בחג השבועות.

לברור את האוצרות הרוחניים

אומרים רבותינו ז"ל על הימים האלו ימי ספירת העומר, משל למה הדבר דומה לאדם שמצא אוצר גדול מאוד ובאוצר היה כל מיני סוגים של אבנים יקרות וזהב וכסף ונחושת, ואחרי שמצא את כל האוצר העמיס את כל האוצר על העגלה והביא את האוצר לבית שלו, וכשהגיע לבית שלו התחיל לברור ולמיין את האוצר, והיה מפריד ושם את היהלומים לבד ואת הזהב לבד ואת הכסף לבד ואת הנחושת לבד וכך הפריד כל סוג לבד, הנמשל אומרים רבותינו ז"ל כך בחג הפסח כל יהודי זכה לאוצרות גדולים מאוד של קדושה וטהרה, ובימי ספירת העומר עיקר העבודה שלנו היא לברור את כל האוצרות הרוחניים שזכינו בחג הפסח, ולכן בימי ספירת העומר אלו ימים קדושים ימים של עליה בעבודת השם, שעל ידי שיהודי בורר את הקדושה הוא עושה בה קנין בנפש שלו לקנות מידות טובות.

בקדושת חול המועד

רבינו הרמב"ן כותב בפרשת אמור (ויקרא כג, לו)- דע לך שימי ספירת העומר

פרשת שמיני

קדושים כקדושת ימי חול המועד, שחג ראשון פסח וחג שני שבועות והימים שביניהם ימי חול המועד, וכל מצוה שיהודי מקיים בימי ספירת העומר יש לה כח גדול מאוד.

קובעים לכל השנה כולה

המקובל האלוקי רבנו הרש"ש בספר נהר שלום כותב שימי ספירת העומר קובעים לאדם לכל השנה כולה, ואיך שהאדם מתנהג בימי ספירת העומר כך הקב"ה מתנהג איתו במשך כל השנה כולה.

יש מפתח שיכול לפתוח את כל המנעולים

השפת אמת אומר שהטבע בעולם שלכל מנעול יש מפתח שפותח אותו, ולא כל מפתח יכול לפתוח את המנעול אלא כל מנעול יש לו מפתח מיוחד שיכול לפתוח אותו, אבל יש מפתח מיוחד שיכול לפתוח את כל המנעולים, והמפתח הזה הם ימי ספירת העומר, שבימי ספירת העומר יש כח מיוחד לצאת מכל הבעיות ומכל העיכובים.
השל"ה הקדוש כותב דע כי ימי ספירת העומר בהם זוכה האדם לבנות לעצמו את כל השערים של הקדושה, כי יש כח אדיר לבטל את היצר הרע, ולכן ימי העומר הם ימי ניסיון.

בימים האלו מידת הדין מתוחה

בספר חמדת ימים (על מועדי ה' דף מט הובא בקצרה בספר מועד לכל חי סי' ד אות מה) אומר, שבימי ספירת העומר יהיה האדם זהיר שלא יכניס עצמו לדבר סכנה, שבימים האלו מידת הדין מתוחה כי בימים האלו קרו לעם ישראל כמה אסונות וכמה פורענויות לאורך כל הדורות.

עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא

ואחת הפורענויות המפורסמות שקרו לעם ישראל בימי ספירת העומר היא, הגמרא במסכת יבמות (דף סב ע"ב) אומרת שהייתה מגיפה מאוד קשה ומתו כל עשרים וארבעת אלף תלמידי רבי עקיבא בפרק זמן קצר מפסח ועד ל"ג בעומר, ואומרת הגמרא שתלמידי רבי עקיבא נסתלקו מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, והייתה עינם צרה זה בזה, ואומר המהרש"א (יבמות דף סב ע"ב) שהיו מדברים לשון הרע האחד על חברו אף על פי שלמדו תורה והיו

גדולים מאוד בלימוד התורה, ולכן נסתלקו מן העולם במגיפה.

העיקר הוא לימוד המביא לידי מעשה

הגמרא אומרת (בבא קמא דף יז ע"א) גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, עיקר לימוד התורה הוא כדי להגיע לידי מעשה, כמו שאנו אומרים בתפילה 'ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים', התכלית של לימוד התורה הוא כשבא לידי מעשה, ולכן עולם הזה נקרא עולם המעשה כי הרי גם בגן עדן לומדים תורה, אלא שבגן עדן רק לומדים תורה אבל שם הוא עולם הנשמות עולם רוחני שאין שם מעשים אבל כאן בעולם הזה עיקר הלימוד הוא ע"מ שיביא את האדם לידי מעשים טובים, ולכן הגמרא (ירושלמי ברכות א, ב) אומרת 'כל הלומד תורה שלא על מנת לקיים נוח לו שלא היה בא לעולם, ונוח לו שהייתה נהפכת שלייתו על פניו', כי עיקר הלימוד הוא כדי להביא אותנו למעשים טובים ולא ללמוד בלי לקיים, ותלמידי רבי עקיבא למדו אבל לא קיימו ולכן נאבדו מן העולם.

"מי יתנני ירחי קדם"

הגמרא אומרת (נדה דף ל ע"ב) שכשהתינוק נמצא במעי אמו, נר דלוק על ראשו ורואה מתחילת העולם ועד סופו ומלאך מלמד אותו את כל התורה כולה, ולפני שהתינוק יוצא לאוויר העולם בא מלאך ונותן לתינוק מכה על פיו והתינוק שוכח את כל התורה שלמד, והוא מה שאיוב אמר אחרי שבאו עליו כל הצרות, שאמר איוב "מי יתנני ירחי קדם" (איוב כט, ב) כלומר מי יתן לי ואוכל לחזור לימים שהיית במעי אמי ואני אלמד תורה מפי המלאך ולא יהיו לי שום דאגות, אם אנו לומדים תורה הוא כדי שאנו נזכה לקיים את המצווה בפועל, כי אם לומדים ולא מקיימים א"כ בשביל מה באת לעולם הרי גם כשהיית במעי אמך למדת תורה, אלא כל המטרה שהאדם בא לעולם הזה היא כדי ללמוד ולקיים עוד מצוה ועוד מצוה.

פרקי אבות

תקנת חז"ל ללמוד בימים אלו פרקי אבות

רבותינו זכרונם לברכה תיקנו לנו בימי ספירת העומר ללמוד את פרקי אבות, ששם מלמדים אותנו התנאים הקדושים מידות טובות ודרך ארץ, כדי שנתכונן ונכין את נפשנו לקראת קבלת התורה שנהיה ראויים לקבל את התורה בחג השבועות, ועיקר התורה היא עבודת המידות כי התורה לא יכולה לשכון באדם שיש לו מידות רעות, ואמרו חז"ל (ויק"ר פ"ט, ג) שדרך ארץ קדמה לתורה.

הגמרא אומרת (בבא קמא דף ל ע"ב) האי מאן דבעי למהוי חסידא מי שרוצה להיות חסיד מה יעשה? רבא אמר לקיים מילי דאבות, כלומר שילמד פרקי אבות.

לעקור מידה אחת רעה

הרב ישראל סלנטר זצ"ל כותב (הו"ד בספר קדוש ישראל ח"ב עמ' קנט) שיותר קל לאדם ללמוד את כל התורה כולה מאשר לעקור מידה אחת רעה שנמצאת בנפשו.

הוא היה אומר

ומי שיתבונן בפרקי אבות יראה שכל אחד מהתנאים הקדושים בחר ללמד לדורות הבאים איזו מידה טובה, וכל תנא אומר מידה טובה אחרת שצריך האדם לדבוק בה, האחד אומר עין טובה ואחד אומר לב טוב, וכל תנא דיבר על מידה אחרת, משום שכל תנא בא ללמד אותנו מידה שהוא היה שלם בה בשיא השלימות ואותה הוא לימד לאחרים, כי אדם יכול לדרוש מאחרים רק כשהוא שלם באותה המידה וכך דבריו נשמעים בבחינת נאה דורש ונאה מקיים, ולכן אם נתבונן נראה שבתחילת דבריהם כתוב במשנה 'הוא היה אומר', ומסבירים רבותינו ז"ל שהוא קודם כל היה שלם באותה מידה טובה ורק אחר כך היה אומר לאחרים.

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא

לפני שמתחילים לקרוא בפרקי אבות נוהגים לומר את המשנה שנמצאת במסכת סנהדרין (י, א), "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר".

ושאל החפץ חיים (הקדמה למסכת אבות)

פרשת שמיני

שלכאורה צריך להבין, הרי התורה מלמדת אותנו שככל שהאדם יעשה יותר מצוות כך יזכה לשכר גדול יותר בעולם הבא, וכאן אנו רואים שלא משנה כמה מצוות יעשה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא?

אלא אומר רבינו החפץ חיים שחלק הוא מלשון חלקת אדמה, וכמו שבעולם הזה יש אדם שאת חלקת האדמה שלו הוא מטפח ומשקה אותה וצומחים שם עצים טובים עם פירות טובים, אבל יש אדם שיש לו חלקת אדמה אבל הוא לא טורח בה כלל ולא משקה את העצים, והעצים נובלים וגדלים שם קוצים ודרדרים, כך אומר לנו התנא הקדוש כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא אבל תלוי איזה חלק, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת ומי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת, מי שטרח בעולם הזה לעשות מצוות ומעשים טובים גדלים בחלק שלו פירות טובים, אבל מי שלא טרח בעולם הזה לעשות מצוות הרי שבחלק שלו גדלים קוצים ודרדרים.

משה קיבל תורה מסיני

בתחילת פרקי אבות נאמר משה קיבל תורה מסיני, ושואל רבינו עובדיה מברטנורא (תחילת מסכת אבות), הרי יש לנו שישים מסכתות וכל המסכתות נאמרו למשה רבינו במעמד הר סיני, אבל אף מסכת לא מתחילה משה קיבל תורה מסיני אלא רק מסכת אבות, וצריך להבין הרי לא רק פרקי אבות אלא כל המשניות נאמרו למשה בהר סיני?

אלא מבאר רבינו עובדיה מברטנורא זיע"א שכל המשניות כמו מסכת ברכות ומסכת שבת, ברור לכולם שנאמרו בהר סיני, אבל פרקי אבות שבה מדובר על מידות טובות שהשכל הישר מחייב אותם, היינו יכולים לחשוב שלא נאמרו למשה בהר סיני אלא חכמים בדו את המידות מהלב שלהם, כי אלו דברים שהשכל הישר מחייב אותם עין טובה ולב טוב, לכן באו חכמים והתחילו את פרקי אבות משה קיבל תורה מסיני, שכל מה שאמרו חכמים הכל נאמר בהר סיני וחכמים לא בדו מהלב שלהם שום דבר.

משה קיבל תורה בסיני ולא מסיני?

מסכת אבות מתחילה משה קיבל תורה מסיני, ושואל רבינו התולדות יעקב יוסף (ויקהל) שלכאורה היה צריך לומר משה קיבל תורה בסיני ולא

פרשת שמיני

מסיני? אלא אומר התולדות יעקב יוסף (ויקהל) שמשה רבינו הייתה בו מידת הענווה כמו שהתורה מעידה עליו והאיש משה עניו מאוד, ומשה רבינו למד את מידת הענווה מכך שהתבונן בכך שהקב"ה בחר לתת את התורה דווקא על הר סיני ולא על הר אחר, אע"פ שהוא היה נמוך ויש הרים גבוהים שלכאורה עליהם היה יותר כבוד לתת את התורה, אלא דווקא בגלל שהר סיני הוא נמוך מכל ההרים בחר הקב"ה לתת עליו את התורה, כי הקב"ה בא לרמוז לנו שאין התורה מתקיימת אלא במי שנוהג במידת הענווה כמבואר בגמרא במסכת (סוטה דף ה ע"א), ולכן התנא אומר משה קיבל תורה מסיני שמהר סיני הוא למד את מידת הענווה.

מסורת העברת התורה

משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה ובראשם עזרא הסופר, ואנשי כנסת הגדולה מסרו לשמעון הצדיק שהוא היה משיירי כנסת הגדולה והיה כהן גדול במשך ארבעים שנה, ושמעון הצדיק היה אחיו של עזרא הסופר שהיה ראש אנשי כנסת הגדולה, ואחר כך התחילה תקופת הזוגות, ונקרא שמם זוגות שבאותם זמנים היו שני צדיקים שהם הנהיגו את כל הדור, ותקופת הזוגות הייתה במשך חמישה דורות, יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן, יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי, יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח, שמעיה ואבטליון והלל ושמאי, ואחר כך רבי יוחנן בן זכאי, ולרבי יוחנן בן זכאי היו חמישה תלמידים והגדול שבכולם רבי אליעזר בן הורקנוס, ורבי אליעזר בן הורקנוס העביר את התורה לרבי עקיבא, ורבי עקיבא לימד את רשב"י ורבי מאיר בעל הנס ומהם יצאה תורה לכל עם ישראל.

שמעיה ואבטליון

הגמ' אומרת (גיטין דף נז ע"ב) ששמעיה ואבטליון היו בזמן בית המקדש השני, ובנים של גרים מבני בניו של סנחריב מלך בבל, והיו שני אחים וגדולי הדור. והגמרא (יומא דף עא ע"ב) מספרת שבאותו דור של שמעיה ואבטליון היה כהן גדול עם הארץ, ותמיד היה המנהג שכשהכהן הגדול היה יוצא במוצאי יום הכיפורים מבית המקדש היו כל עם ישראל מלווים אותו, אבל באותה שנה כשראו כל עם ישראל את שמעיה

ואבטליון שהיו גדולים מאוד בתורה עזבו את הכהן גדול והלכו ללוות את שמעיה ואבטליון, והגמרא מספרת שהכהן גדול נפגע שלא ליוו אותו ואמר לשמעיה ואבטליון 'יבואו בני עממין', והתכוון לרמוז להם שהם בנים של גרים, אמרו לו שמעיה ואבטליון יבואו בני עממין שעושין מעשה אהרון ואל יבוא זרעו של אהרון שעושה מעשה עממין.

משיח בן יוסף

מהרח"ו סיפר בשבחי האר"י (פי"א עמ' קיט) שפעם אחת הלכו עם האר"י הק' לקבר שמעיה ואבטליון, והיה מוריד נשמתם ומדבר איתם כמו בזמן חיותם, ושאל מהרח"ו את האר"י מה אמרו לך, א"ל להגיד לכם שתתפללו על משיח בן יוסף שלא ימות, ואנו בטיפשותנו לא השכלנו להבין שרבינו האר"י הוא משיח בן יוסף ולא התפללנו על כך, ואחרי שלושה ימים נסתלק רבינו האר"י.

הלל הזקן

ותלמידם של שמעיה ואבטליון היה הלל הזקן, הגמרא (יומא דף לה ע"ב) מספרת שהלל הזקן היה עני מרוד והיה מרוויח כל יום מטבע וחצי, מטבע לפרנסת אנשי ביתו וחצי מטבע לשומר בית המדרש, היה ערב שבת אחת שלא מצא עבודה ולא היה לו איך לשלם לשומר בית המדרש, ועלה לראש הגג והניח אוזנו על הארובה כדי לשמוע דברי תורה, וירד שלג ונעשה חושך והרימו שמעיה ואבטליון את ראשם וראו על הארובה צורת של אדם, ומיד ציוו לחלל עליו את השבת כדי שלא ימות מהקור, ואמרו שמעיה ואבטליון מובטחנו שאדם זה שכל כך צמא היה לשמוע דברי תורה שייצא ממנו אדם גדול, וזהו הלל הזקן שהמשיך את התורה אחרי שמעיה ואבטליון.

סבלנותו של הלל הזקן

תנו רבנן: (שבת דף לא ע"א) מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי. אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתיים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב אני מאמינך ושבעל פה איני מאמינך; גיירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב, גער בו והוציאו בנזיפה. בא לפני הלל, גייריה. יומא קמא (ביום הראשון) אמר לו: א"ב ג"ד. למחר אפיך ליה (=הפך לו). אמר לו: והא אתמול לא אמרת לי הכי? אמר לו: לאו עלי דידי קא סמכת? דעל פה נמי סמוך עלי!

פרשת שמיני

(אם אתה סומך עלי, סמוך עלי גם בתורה שבעל פה).

הגמרא אומרת: (שבת דף ל ע"ב) לעולם יהיה אדם עניו כהלל, מעשה בשני אנשים שהתערבו ביניהם על ארבע מאות זוז האם אחד מהם יצליח להכעיס את הלל, היה ערב שבת אחת ונכנס הלל לבית המרחץ בא אותו אדם וצעק מי כאן הלל מי כאן הלל? יצא הלל ונתעטף ולבש בגדיו ואמר כן מה רצונך? יש לי שאלה גדולה למה ראשיהם של הבבלים עגולה? א"ל מפני שאין להם מיילדות מומחות, חזר לבית המרחץ שוב חזר מי כאן הלל מי כאן הלל? שוב לבש בגדיו ויצא וא"ל מה רצונך? א"ל מפני מה העיניים של התרמודיים טרוטות ומכוערות, א"ל מפני שדרים בין החולות ונכנס להם חולות לעיניים, שוב פעם קרא מי כאן הלל מי כאן הלל? התלבש ושאל מה רצונך בני? א"ל מפני מה הרגליים של האפריקאים רחבות, א"ל בגלל שדרים בין בצעי המים והולכים יחפים, א"ל יש לי הרבה שאלות לשאול אותך אבל אני מפחד שמא תכעס עלי, א"ל בני שאל כל שאלות שיש לך, א"ל אתה הלל נשיא ישראל, א"ל כן, א"ל יה"ר שלא ירבו כמותך בישראל שבגללך הפסדתי ארבע מאות זוז, א"ל הלל - כדאי הוא הלל שתפסיד עבורו אפילו שמונה מאות זוז ובלבד שלא יכעס.

רבי יוחנן בן זכאי

הגמרא אומרת (סוכה דף כח ע"א) שמונים תלמידים היו להלל הזקן, שלושים ראויים שתשרה עליהם שכינה כמו משה רבינו, ושלושים ראויים להעמיד את השמש כמו יהושע בן נון ועשרים בינוניים, גדול שבכולן רבי יונתן בן עוזיאל וקטן שבכולן רבי יוחנן בן זכאי. הגמרא (מגילה דף כח ע"א) מספרת על רבי יוחנן בן זכאי שחי מאה עשרים שנה, וכששאלו אותו בזכות מה זכית לאריכות ימים, אמר להם מימי לא שחתי שיחת חולין ומימי לא הלכתי ארבע אמות בלי תורה ובלי תפילין. והיה רבי יוחנן בן זכאי בקי בכל החכמות שיש בעולם, שהיה יודע שיחת דקלים ושיחת עופות ושיחת מלאכים ושיחת שדים ורוחות, וכשהיה עוסק במעשה מרכבה הייתה יורדת אש מן השמים ומקיפה אותו.

יה"ר שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם

ומספרת הגמרא (ברכות דף כח ע"ב) שכשחלה רבי יוחנן בן זכאי לפני

שנפטר נכנסו תלמידיו לבקרו ומצאו אותו בוכה, אמרו לו רבינו למה אתה בוכה? הרי אתה נר של העולם ועמוד התורה? אמר להם אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר, שאם כועס אין כעסו כעס עולם, ואם אוסרני בבית הסוהר אין איסורו איסור עולם, ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לשחדו בממון בכל זאת הייתי בוכה, ועכשיו שמוליכין אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא חי וקיים לנצח נצחים, שמיתתו מיתת עולם ואיסורו איסור עולם וכעסו כעס עולם, ואיני יכול לשחדו בממון, ועוד שאני רואה שני שבילין לפני אחד של גן עדן ואחד של גיהינום, ואני לא יודע באיזה שביל מוליכין אותי ולא אבכה? אמרו לו תלמידיו רבינו ברכנו, א"ל יה"ר שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, א"ל רבינו עד כאן, א"ל הלוואי שתזכו לכך שהרי אדם שעובר עבירה אומר שלא יראני אדם.

תלמידי רבי יוחנן בן זכאי

הגמרא מספרת שלרבי יוחנן בן זכאי היו חמישה תלמידים, והגדול שבהם היה התנא הקדוש רבי אליעזר בן הורקנוס, והגמרא מספרת שרבי אליעזר בן הורקנוס היה מגדולי התנאים שהיו לעם ישראל, והוא היה הרב של התנא הקדוש רבי עקיבא.

איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם

וכתוב במשנה (אבות ב, ט) "איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם? רבי אליעזר אומר עין טובה, ואיזוהי דרך רעה שתרחק ממנה האדם? עין רעה", רבי אליעזר בא ללמד אותנו שעין טובה היא היסוד לכל המידות הטובות, ועין רעה היא היסוד לכל המידות הרעות.

רבי יהושע בן חנניה

תלמידו השני של רבי יוחנן בן זכאי היה רבי יהושע בן חנניה, ואומרת המשנה במסכת אבות (ב, יא) "רבי יהושע אומר עין רעה ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם", שגורמים לאדם שיתקצרו חייו בעולם הזה, כי מי שיש לו עין רעה הוא רואה בכל דבר את הרע ואת החיסרון, וכל הזמן הוא בצער וממורמר, ומי שיש בליבו שנאת הבריות הבריות שונאות אותו, כמו שאומר שלמה המלך (משלי כז, יט) "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", הלב של האדם הוא כמו מראה אם יאהב יאהבו אותו וכן להיפך.

הילולת יהושע בן נון כ"ו ניסן

יום ההילולא של יהושע בן נון בכ"ו בניסן.

בתחילת פרקי אבות (א, א) כתוב 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה', הקב"ה במעמד הר סיני מסר את התורה למשה רבינו ומשה רבינו לפני פטירתו מסר את התורה ליהושע בן נון.

יהושע בן נון היה המנהיג של בני ישראל אחרי משה רבינו וזכה להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, והקב"ה אמר ליהושע בן נון כאשר הייתי עם משה אהיה עימך. (יהושע א, ה)

וכל הניסים שעשה הקב"ה לעם ישראל על ידי משה רבינו חזר ועשה את אותם הניסים על ידי יהושע בן נון, שכמו שהקב"ה קרע את הים על ידי משה רבינו בקריעת ים סוף, כך כשבני ישראל עמדו להיכנס לארץ ישראל יהושע בן נון בקע את הירדן והירדן נחצה לשניים ובני ישראל עברו בתוך הירדן, כמו שאמר דוד המלך בתהילים (קיד, ג) "הים ראה וינוס הירדן יסב לאחור", וכמו שמשה רבינו העמיד את השמש במלחמת עמלק והשמש לא שקעה, כך יהושע בן נון העמיד את השמש במלחמת האמורי, כמ"ש בספר יהושע (י, יב) "שמש בגבעון דום וירח בעמק איילון".

כל התורה כתבה משה רבינו על פי ה', אבל שמונת הפסוקים האחרונים שבספר תורה כתבם יהושע על פי ה', כמו שנאמר (דברים לד, ה) "וימות שם משה עבד ה' ויקבור אותו בגיא מול בית פעור, ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה".

תפילת עלינו לשבח

כתב הכל בו (סי' טז) שאת תפילת עלינו לשבח חיברה יהושע בן נון, וכשבאו בני ישראל להיכנס לעיר יריחו היא הייתה מוקפת חומה ולא יכלו להיכנס, כמו שכתוב בנביא "ויריחו סוגרת ומסוגרת", ומסופר בנביא שיהושע בן נון הקיף את החומות של העיר יריחו שבע פעמים, ובכל פעם היה יהושע בן נון אומר את תפילת עלינו לשבח ואחרי שבע פעמים נפלו החומות של העיר יריחו, רואים אנו כמה כח יש לתפילת עלינו לשבח.

פרשת שמיני

יהושע אמר שאף אחד לא יקח מהשלל של המלחמה ביריחו, כי כל השלל יש בו טומאה של הגויים, ובא אחד מבני ישראל ולקח ובאה מגיפה גדולה ומתו הרבה מאוד מבני ישראל, ועמד יהושע ושאל בגלל מי באה המגיפה, מי לקח מהשלל, וקם עכן ואמר אני לקחתי והודה שטעה ועשה תשובה, באותה שעה אמר לו יהושע לעכן תן תודה לה', וקם עכן וחיבר את החלק השני שבעלינו לשבח על כן נקוה ר"ת עכן.

כתוב בספר מעם לועז על ספר יהושע (עמ' קג) וזה לשונו, "אם תרצה להצליח בכל מעשיך, תשתדל לומר בכל יום אמירת עלינו לשבח לאדון הכל ישר והפוך, והוא מסוגל להצלחה רבה".

אשת יהושע

מסופר בנביא שיהושע שלח מרגלים לפני שנכנסו לארץ ישראל, והייתה אישה גוייה שקראו לה רחב והיא החביאה את המרגלים בעליית הבית שלה, ולפני שהמרגלים חזרו היא ביקשה שמתי שכשבני ישראל יכבשו את יריחו שלא יהרגו אותה ואת משפחתה ואמרו לה המרגלים שתשים חוט אדום מבעד החלון והוא יהיה הסימן וכך היה, והגמרא אומרת שרחב התגיירה והתחתנה עם יהושע בן נון ומיהושע בן נון יצאו שמונה נביאים.

אשר לא הלך

המדרש אומר "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים" אלו יהושע בן נון וכלב בן יפונה, שכל המרגלים דיברו לשון הרע על ארץ ישראל עד שכפרו בקב"ה ויהושע בן נון וכלב בן יפונה לא הלכו בעצת המרגלים.

כיון שהגיע זמנו של משה רבינו למות, חשב משה שהבנים שלו הם יהיו המנהיגים של עם ישראל, אמר לו הקב"ה בניך ישבו ולא עסקו בתורה אבל יהושע בן נון "לא ימיש מתוך האהל", לכן הוא יהיה המנהיג של עם ישראל והוא יכניס את עם ישראל לארץ ישראל, כמו שכתוב (במדבר כז, יח) "ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו".

גדול שימושה יותר מלימודה

ואמרו חז"ל (ברכות דף ז ע"ב) שגדול שימושה יותר מלימודה, לשמש צדיק יותר גדול מללמוד תורה, שהיו הרבה

שמדו תורה אבל יהושע בן נון הקב"ה בחר דווקא בו שהוא יהיה המנהיג של בני ישראל, כי הוא היה השמש של משה רבינו.

ומשה רבינו ביקש להישאר חי ולהיות התלמיד של יהושע, אמר לו הקב"ה למשה בוא וננסה, וירדה אש מן השמים והקיפה את המשכן, ויצאה בת קול מן השמים וקראה יהושע בוא ותיכנס ועמד משה בחוץ, וכשיצא יהושע שאל אותו משה מה אמר לך הקב"ה? אמר לו יהושע בן נון למשה אני ארבעים שנה הייתי איתך וכי פעם שאלתי אותך מה אמר לך הקב"ה? מיד אמר משה עדיף מאה מיתות אבל לא קנאה אחת, והסכים משה שהגיע זמנו למות מן העולם.

חי מאה ועשר שנים

המדרש (מדרש תנחומא ורשא פרשת מטות ד) אומר שיהושע בן נון היה צריך לחיות מאה ועשרים שנה כמו משה רבנו, אבל הקב"ה קיצר מימיו עשר שנים מאחר ויהושע האריך את המלחמה זמן ארוך, שאמר יהושע כל זמן שלא סיימתי את המלחמה מובטח שאני לא אמות, והקב"ה קיצר מימיו עשר שנים.

סגולת הלת מפתח בשבת שלאחד הפסח

רבינו האוהב ישראל מאפטא כותב, שיש סגולה גדולה מאוד לפרנסה טובה שבשבת שמיד אחרי פסח לאפות חלות לשבת בצורת מפתח, וזו סגולה לפרנסה.

וכותב רבינו האוהב ישראל מאפטא זיע"א (אוהב ישראל רפב ג), **שיש לכך שני טעמים, הטעם הראשון כי בפסח הוא הזמן שמתחילים לספור ספירת העומר, וידוע כי מזמן הקרבת העומר ואילך הפסיקו לאכול מן המן והיו זקוקים לפרנסה, וחלת המפתח מרמזת על פתיחת שערי פרנסה.**

ואנו מתפללים שבורא עולם יפתח את שערי הפרנסה והכלכלה בשפע בהיתר ובשמחה, כפי שהוריד את המן לעם ישראל במדבר אשר החל לרדת בחודש אייר, וזאת ידוע שלכל דבר יש שער, כמו שאנו מתפללים שיפתח לנו השי"ת שערי פרנסה, ומכאן נשתרבב המנהג להיות עושין צורת מפתח על החלות, לרמז שיפתח לנו השי"ת שערי פרנסה.

והטעם השני, כי בפסח כל השערים

פרשת שמיני

היו פתוחים ונסגרו, ועתה עלינו לפותחם מחדש בבחינת "פתחי לי אחותי רעיתי", ואמרו חז"ל "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם", ובפסח היו כל השערים ומוחין עילאין פתוחין (בפסח היו כל השערים פתוחים) ואח"כ ננעלו וצריכין אנו לפותחן, ולכן מנקבין הלחמים בשבת זו במפתחות, לרמז בזה שאנו פותחים מעט ע"י מצות שבת, וה' הטוב יפתח לנו את אוצרו הטוב שחקים ממעל, ודלתי שמים יפתח, וכאשר נתן לאבותינו המן בחדש אייר שמברכין בשבת זו, והוא סגולה לכמה השפעות טובות" (על פי אוהב ישראל עה"ת ליקוטים לפסח).

מובא בגמרא (תענית דף ב ע"א) שארבעה מפתחות לא ניתנו בידי שליח אלא נמצאים בידיו של הקב"ה, והם מפתח של גשמים מפתח של פרנסה מפתח של תחיית המתים, ומפתח של חיה (יולדת), ומובא בשם רבינו הקדוש אור שבעת הימים רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א שמפתח ר"ת מטר, פרנסה, תחיה, חיה (יולדת) ולכן נהגו לעשות חלה בצורת מפתח לרמוז שמפתח של פרנסה הוא בידו של בורא עולם, ורק הוא זן ומפרנס לכל ושולחנו ערוך לכל, והתקין מחיה ומזון לכל בריותיו אשר ברא ברחמיו וברוב חסדיו.

מוסדות התורה והחסד **בית מאיר**
בראשות האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

הציבור היקר מוזמן להשתתף

באזכרה

במלאת שבע שנים לפטירתה של
הרבנית הצדקת **מרגלית טולידאנו** ע"ה

ובשיעור השבועי

מפי בנן של קדושים האדמו"ר
הרב **שמואל שמעון טולידאנו** שליט"א

שיתקיים אי"ה

ביום שלישי א' אייר תשפ"א 13.4.21

בשעה **20:30**

בבית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
רחוב העצמאות 39 רובע הסיטי אשדוד

הציבור מוזמן!